

Jerovi, 1965. José Rodríguez Soltero

05.03.17

Diumenge 18:30 h

NOUS NARCISOS DESPRÉS DE COCTEAU: LES FESTES LISÈRGIQUES DE JOSÉ RODRÍGUEZ SOLTERO

Tot i que eclipsat per cineastes com Andy Warhol, Jack Smith o Kenneth Anger, José Rodríguez Soltero és un dels principals exponents de la divisió llatina, *queer* i psicodèlica del cinema underground novaiorquès de mitjan anys seixanta. Els dos films que formen aquesta sessió es van filmar amb pel·lícula súper saturada Kodachrome II de segona mà. Mentre que a *Jerovi* trobem una interpretació sexual del mite de Narcís, a *Lupe* Soltero recrea la història de la coneguda actriu Lupe Vélez. En contrast amb la pel·lícula de Warhol, el cineasta opta per retornar a Lupe la seva essència llatina a través de la interpretació de Mario Montez. La vivesa del color i l'ús sensual del so i les cançons acaben embriagant els sentits de l'espectador.

José Rodríguez Soltero:

Jerovi, 1965, 11 min

Lupe, 1966, 49 min

Projecció en 16mm. V.O.

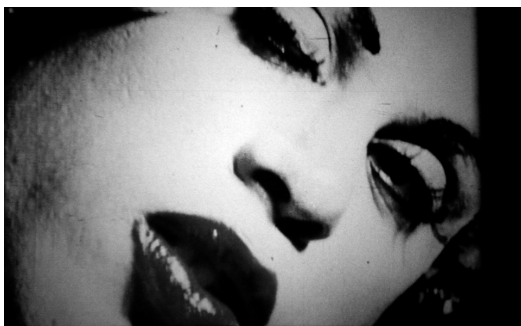
Més artefactes que art, *Jerovi* i *Lupe* —dues pel·lícules de José Rodríguez-Soltero preservades per la Fundació Warhol i restaurades per Anthology Film Archives— són els principals exemples de la divisió *queer* llatino-psicodèlica (*acid-head*) del cinema underground novaiorquès de mitjans dels seixanta.

Rodríguez-Soltero tenia una vintena d'anys quan, influït per *Flaming Creatures* i el primer Warhol, va realitzar aquests dos exercicis en Kodachrome II de segona mà supersaturat. *Jerovi* és un estudi sense so de 10 minuts d'un jove que es treu l'ajustat vestit de brocat que porta —però no la rosa vermella que subjecta— per masturbar-se apassionadament a la fresca. Aquesta "interpretació sexual del mite de Narcís" va ser prohibida al Festival de Cinema d'Ann Arbor de 1965, encara que Jonas Mekas la va triar com una de les millors pel·lícules de l'any.

Això va animar Rodríguez-Soltero a embarcar-se en un homenatge a la "spitfire mexicana", Lupe Vélez, el suïcidi de la qual es va detallar gràficament a *Hollywood Babylon*, de Kenneth Anger. Durant els nou mesos de producció de *Lupe*, Rodríguez-Soltero va muntar el seu infame *LBJ* al Bridge Theater de St. Marks Place. Acompanyat pel ritme marcial de la cançó número 1 als Estats Units, "The Ballad of the Green Berets", el cineasta va cremar una bandera nord-americana. (Segons el reporter Fred McDarrah, "l'impacte en l'audiència va ser sensacional". El número de *Voice* de la setmana següent se'n va fer ressò en un reportatge a tota pàgina.)

Lupe és una mica més seriosa que *LBJ*, però no que el seu temps. Un caos constant, que barreja balades espanyoles sensibleres, The Rolling Stones, flamenc i Vivaldi; és un film especialment generós perquè, d'una banda, empeny els espectadors a apreciar la grandesa d'un cinema diferent i, de l'altra, proporciona un vehicle per a la seva estrella. Mario Montez, la més atractiva de les *drag queens*, descobert i donat a conèixer per Jack Smith (malgrat que a *Flaming Creatures* figura com a Dolores Flores), està commovedorament poc convincent com a Lupe; alt, musculós i desproporcionat, però no per això menys ben plantat. Sosté la pel·lícula sobre les seves grans espatlles.

J. Hoberman. *The Village Voice*, 11 de juny de 2008.

Lupe, 1966. José Rodríguez Soltero

Estranyament menystinguda durant massa temps, *Lupe*, de José Rodríguez-Soltero és un clàssic del cinema underground tan important com *Flaming Creatures*, *Scorpio Rising*, *Hold Me While I'm Naked* o *Chelsea Girls*. Es tracta, aparentment, d'un biopic de Lupe Vélez, inspirat pel fragment que va escriure Kenneth Anger sobre ella a *Hollywood Babylon*, "The Mexican Spitfire", i, estilísticament, per la Marlene Dietrich de Von Sternberg. Rodríguez-Soltero es pren algunes llibertats pel que fa als fets i realitza una preciosa peça de bijuteria barroca de colors saturats en la qual narra l'ascens de Lupe, de la prostitució a la fama, el seu enfonsament en una accidentada relació amorosa i el seu suïcidi, així com seva pujada al món dels esperits. És una pel·lícula consistentment inventiva i sorprenent, embolcallada en una banda sonora densa que combina Elvis amb boleros cubans, flamenc espanyol, The Supremes i Vivaldi. Hi apareixen alguns dels principals músics de la Ridiculous Theatrical Playhouse (Charles Ludlam interpreta una entusiasta i seductora lesbiana, Lola Pashalinsky, l'ajudant de camerino de Lupe). Hi veiem el millor Mario Montez; no és gens estrany, doncs, que aquesta fos la seva pel·lícula favorita.

Juan Suárez. Catàleg de la Film-Maker's Coop.

José Rodríguez-Soltero va estudiar cinema a San Francisco i a la Sorbona. Se'n va anar a viure a Nova York i va deixar de fer cinema després de fer tres pel·lícules extraordinàries. A principis dels anys setanta es va interessar per la política i va abandonar el cinema. (...) La seva primera pel·lícula, *Pecado original*, realitzada a Puerto Rico al voltant dels anys seixanta, va desaparèixer. A part de *Jerovi* i *Lupe*, Soltero va fer una tercera pel·lícula, sense restaurar, la primera pel·lícula que es va fer sobre el Che Guevara als Estats Units, *Diálogos con el Che* (1967), finançada amb l'ajuda d'Andy Warhol, que gairebé no s'ha vist als Estats Units perquè es va fer en espanyol i encara no s'ha subtitulat.

(...) Soltero es va presentar un dia a la Coop i em va donar en mà la còpia restaurada de *Lupe*. Em va dir: "Té, això pertany ara a la Film Coop. Aquesta còpia de distribució és per divulgar-la, no per deixar-la emmagatzemada en un arxiu o perduda en un cinema". També em va dir: "M'estic morint. De debò, tinc cirrosi i no em queda gaire temps de vida". Vaig pensar que feia broma, però va morir al cap de tres o quatre mesos, al maig de 2009. Quan el vaig veure estava ple d'energia, sempre molt apassionat. Afortunadament, va poder veure la nova còpia abans de morir. En certa manera, Soltero s'assemblava al seu personatge, l'actriu mexicana Lupe Vélez, molt ardent i sempre excessiva. Soltero em va dir que no li havia agradat la pel·lícula preservada. Li semblava massa acolorida i descuidada... Jo li vaig dir: "La pel·lícula original era acolorida, com la vida de Mario Montez!". Mario Montez, una bella *drag queen* porto-riquenya, havia interpretat el paper de Lupe Vélez a la pel·lícula de Soltero. En aquell temps Montez era un actor reconegut de l'underground que treballava amb Warhol. Lupe Vélez havia estat un volcà (*spitfire*), una de les primeres actrius mexicanes de Hollywood, i va morir tràgicament a causa d'una sobredosi.

Cal destacar l'empatia de Soltero amb la prostitució, de dones i homes. És l'única pel·lícula d'aquells anys que mostra compassió en aquest sentit. *Lupe* té aquesta dimensió. En comptes d'acabar la història amb la mort de Lupe, José mostra el seu ascens al cel, de manera que l'allibera de la seva forma física i del seu patiment. Per tant, en la seva pel·lícula hi ha una assumptió; en comptes de demonitzar-la, la converteix en santa. Jo diria que mostra empatia per les classes, les races i els oprimits. La *Lupe* de Warhol va ser interpretada per Edie Sedgwick, que era heroinòmana. Va ser la tragèdia de la seva vida. Pertanyia a una classe diferent de la que provenia Lupe Vélez. La *Lupe* de Warhol es va filmar a l'apartament de l'àvia de l'actriu, un apartament de classe alta. El fet tràgic és que Sedgwick patia els efectes de la seva addicció a l'heroïna, cosa que es veu clarament: mentre la maquillen, quan balla sobre el menjar. És un ambient de classe alta. En un altre sentit, la seva va ser una tragèdia semblant a la de Lupe. Crec que Sedgwick fa una molt bona interpretació de Lupe, com un retrat, encara que Warhol es pren algunes llibertats pel que fa a la raça i no mostra la prostitució ni el tema de la vida de carrer que hi havia en el passat de Lupe Vélez i possiblement de la seva mare. Soltero es va poder identificar amb el seu personatge, amb la Lupe, perquè tots dos sentien una passió excessiva. La Lupe per les drogues i Rodríguez-Soltero per l'alcohol.

Ramos, J. (2012). "Entrevista a MM Serra. José Rodríguez Soltero en los archivos de la Film-Maker's Coop de Nueva York". A: *La Fuga*, n. 14.

Traducció d'Isabel C. Lanio Posada,
Fernando Villaverde i Francisco Algarín Navarro

Pròxima projecció:

09.03.17

Dijous 20:30h

DIALOGUE SECRET, MARIA KLONARIS
I KATERINA THOMADAKI

Amb la presència de Katerina Thomadaki